

TÜRKONFED

**TÜRKONFED YÖNETİM KURULU BAŞKANI
SÜLEYMAN SÖNMEZ
15. REKABET KONGRESİ
SEDEFED KONUŞMA METNİ**

28 KASIM 2023 SALI

İSTANBUL

Değerli Dostlarımız, İş Dünyamızın Değerli Temsilcileri ve Kıymetli Basın Mensubu Dostlarımız;

Şahsım ve TÜRKONFED Yönetim Kurulu adına, hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Üye federasyonumuz SEDEFED'in düzenlediği **15. Rekabet Kongresi**'nde sizlerle birlikte olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Değerli Dostlar, Değerli Misafirler;

Cumhuriyetimizin **100. yaşını** büyük bir coşku ile kutlarken, ilk yüzyılımızın mirasçıları olarak **ikinci yüzyılımızdaki sorumluluklarımızın farkındayız.**

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 'en büyük eserim' dediği Cumhuriyetimizi ve kurucu değerlerimizi, gelecek yüzyılımıza da aynı kararlılıkla taşımanın heyecanını yaşıyoruz.

Cumhuriyetimiz, bir yönetim biçiminin ötesinde, temelinde, zamanın ruhunu yakalama ve onu şekillendirme devrimidir.

Cumhuriyet, eğitimden sağlığa, gençlikten kadın haklarına, muazzam bir atılımın; laik, çağdaş, demokratik devlet anlayışının; Türkiye'yi, muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarma vizyonunun **hem adı hem eylemidir.**

Bu doğrultuda önümüzdeki yüzyılda vereceğimiz mücadele, ilk yüzyılımızdakinden daha kolay değildir. Çünkü **değişimin hızı**, özellikle **pandemi** ve sonrasındaki süreçte gerçekten de baş döndürüyor.

Birçok mesleğin ortadan kaybolduğu ve yeni iş alanlarının doğduğu, aynı zamanda dünyanın iklim krizi ve afetlerle yüzleştiği yeni yüzyılımızda, sadece sanayinin ve ticaretin değil, hayatın da **yeniden şekillendiğine tanıklık ediyoruz.**

Jeopolitik gelişmeler ise Türkiye'yi ilk asrında, bölgesinin bir barış ve istikrar adası haline getiren "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesine dört elle sarılmamızı gerektiriyor.

Yakın coğrafyamızda şiddetini her geçen gün artırarak devam eden savaşlar, Türkiye'nin ortak bir hayalde birleşerek, dönüşümleri aklın ve bilimin ışığında yakalamasının, ülkemiz, bölgemiz ve dünya için ne kadar kritik öneme sahip olduğunu gösteriyor.

Bizler de Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında, kurduğumuz hayallerin gerçekleşmesi için iş dünyasına rehberlik etmeye devam ediyoruz.

26'sı bölgesel, 4'ü sektörel olmak üzere 30 federasyon, ulusal - uluslararası 354 üye dernek ve 60 bini aşan şirketi gönüllülük esasıyla bir araya getiren TÜRKONFED olarak bizler, Türkiye'nin ikinci yüzyılına yönelik ortak bir hayal kurduk.

Bu hayali, demokratikleşme ve her alanda fırsat eşitliğini temel alan bir ülke olarak tanımladık.

Yaşamda, eğitimde, kariyerde, istihdamda, ekonomide ve girişimcilikte; kadın-erkek, genç-yaşlı fark etmeksizin, **81 ilimizin** tamamında yaşayan tüm insanlarımızın **eşit fırsatlara sahip olduğu bu hayalimizi**, “Dijital Dönüşüm”, “Yeşil Dönüşüm”, ve “Toplumsal Dönüşüm” olarak ifade ettiğimiz vizyonumuzla ülkemizin her köşesinde yaygınlaştırmaya çalışıyoruz.

Değerli Dostlarımız, Değerli Misafirler;

Cumhuriyetimizin **100. yılına**, önceki seneden devraldığımız, “**üretim maliyetleri ve tedarik**”, “**yüksek enflasyon ve satın alma gücü**”, “**savaşın ihracat pazarlarına etkisi**” ile “**finansmana erişim ve kur artışı**” gibi **dört temel sorunla** başladık.

Deprem felaketi ve seçim sürecinin yarattığı **ekonomik türbülansı** da eklediğimizde **2023**, ülkemiz için **insan ve çevre dostu ekonomi hayaline** giden yolumuzda **pek de parlak bir yıl** olmadı.

Aslında geride bıraktığımız seçimlerin ardından, **son iki yıldır uygulanan ancak pek de makul olmayan iktisat politikaları terk edildi** ve **Ortodoks politikalara dönüşü** temsil eden pek çok önemli adım atıldı. Ancak tüm bu önlemlerin **plyatif** bir kimlikten sıyrılıp, **kalıcı etki yaratması** için daha kararlı adımlar atmamız gerekiyor.

Rasyonel politikalara dönüşle başlayan dengelenme arayışlarında, **MB'nin faiz artışları, makro-ihiyati tedbirler, finansal regülasyonların sadeleştirilmesi, ihracat odaklı ek tedbirler**, özellikle **risk primimizde düşüş yaratsa** da alınan önlemler, **belirsizliklerimizi** maalesef azaltmadı.

Dünyada resesyon riskiyle dış talepte daralmaya ve ekonomimizde yaşadığımız yapısal sorunlara rağmen **sanayicilerimiz ve iş dünyamızla rekabetçiliğimizi korumak** için büyük bir uğraş veriyoruz.

Son bir yılda **50'ye yakın kentimizde, iş dünyası ve sanayicilerimizle bir araya geldim. Ekonomik zorluklara rağmen büyük bir yatırım iştahına** şahit oldum.

Bu motivasyonun yatırıma dönüşmesinde en önemli engelin de **ekonomideki belirsiz atmosfer ve finansmana erişim** olduğunu gözlemledim.

Bu durumu **Finansmana Erişim Anketimizin 3. Çeyrek Sonuçları**'nda da görüyoruz. **Her 10 işletmeden 7'si, finansmana erişimin genel olarak zorlaştığını** söylerken, **yalnızca 3'ü geçmiş döneme göre değişmediğini** belirtiyor.

Seçim süreci sonrasında, **faiz artışlarıyla kredilere erişimde bir rahatlama yaşansa da kredi limit artışı yetersizliği** nedeniyle **kredi kullanamayanların oranı yüzde 21'den yüzde 28'e** çıkmış görünüyor.

Neredeyse her üç iş insanından biri kısmi rahatlama yaşandığı dönemde dahi limite takılarak kredi kullanamadığını belirtirken, her iki iş insanından biri kredi sürecinde şartların zorlaştığını söylüyor.

Krediye erişimde sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı ise sadece yüzde 14...

Kredilerde kısa vade ve limit artışı ile yeni kredi limiti alamama sorunları devam ediyor.

Kısa vade yani 1-12 ay kredi dağılımı yaklaşık yüzde 67 iken, beş yıl vade kredi dağılımı yüzde 4'te kalıyor. Beş yıl üstünde ise hiçbir sanayicimizin kredi kullanmadığını görüyoruz.

Son bir yılda birçok sektörde konkordato ve iflas sayısındaki artışı da gözlemliyoruz. Bu yılın ilk 10 ayında, 2020 yılına kıyasla iflas karar sayısı üç kat, 2022 yılına kıyasla ise dört kat artış gösterdi.

Artan işletme sermayesi ihtiyacı, ham maddeden enerjiye ciddi maliyet artışları ve yüksek enflasyon altında, KOBİ kredilerindeki artış hızının, neredeyse sıfır noktasına yaklaşması, üretim çarklarının devamlılığı açısından ciddi bir risk teşkil ediyor.

KOBİ'lerimizin, ekonomiye katkılarının devam etmesinde, özellikle yüksek teknoloji üretim ve katma değerli ihracatı yapan stratejik sektörlerimize kaldıraç etkisi yaratacak, uzun vadeli, uygun koşullarda desteklerin; KGF, Eximbank ve finans kuruluşları aracılığıyla verilmesi gereken zamanlardayız.

Değerli Üyeler, Değerli Katılımcılar;

Ülkemizin, ikinci yüzyılın gerektirdiği, **teknoloji ve verimlilik temelli, yüksek katma değerli üretimi** gerçekleştirecek, **iyi eğitilmiş iş gücünde** geriye düşmemesi gerekiyor.

Küresel rekabette gerek sektörel gerekse de iş gücü kapasitemiz açısından istediğimiz sıçramayı yapabilmemiz için **ikiz dönüşüm kaldıracını** daha etkili kullanmalıyız.

Yüksek teknoloji kullanımı, yüksek katma değerli üretim ve markalı ihracat ile dış ticaret açığımızı azaltmak, son 10 yıldır dünya ekonomisinden aldığımız yüzde 1'lik payı artırmak, yüksek teknoloji ihracatında yüzde 3'lük barajı aşmak elimizde...

Yeni OVP'nin ikiz dönüşümde ortaya koyacağı eylemlerin başarısında, **jeopolitik gündem** de önemli belirleyici olacaktır.

Enflasyon-kur-faiz üçgeninde kurulan denge, **OVP'yi fazlasıyla iyimser bir bakış açısına taşısa da ikinci yüzyıla girerken ana mücadele alanımızın "enflasyon" olduğu gerçeği değişiyor.**

Büyümeyi destekleyen iç talep ve yüzde 80'i aşan ara malı ithalatına bağımlı **ihracat yapımızı** **değişmesi gerekiyor.** Yani yerli üretim desenimize, katma değer ve verimlilik yaratacak, **dijitalleşen - yeşillenen yeni motifleri** eklememiz şart.

MB, öngörüsünde revizyona gitmesine rağmen 2024'te enflasyonda yüzde 36'lık ciddi bir gerileme beklentisi; cari açıkta düşüş ve büyümenin korunması hedefleriyle birleştiğinde, geriye sadece üç bilinmeyenli denklemin nasıl çözüleceği sorusu kalıyor!

Öte yandan gelecek yıl, bütçe gelirlerinin oldukça yüksek bir artışa sahne olacağı görülüyor. Bu süreçte de vergi adaletinin nasıl sağlanacağı önem kazanıyor.

Verginin tabana ve tavana, adil ve eşit bir şekilde yansımaları gerekiyor. Yoksullaştıran büyümeden ekonomik ve sosyal politikalarla sürdürülebilir kalkınmaya, ciddi bir makas değişikliğine gitmekten başka çıkış yolumuz yok.

Tüm bu gelişmeler ışığında, hedeflerimize ulaşacağımız yolu kısaltmaksa sanıldığı kadar zor değil.

- Bunun yolu; ülkemizde, kurumlarımızın bağımsızlığı, şeffaflığı, ve hesapverir bir yönetim anlayışını hakim kılmak;
- Hukukun üstünlüğü ilkesi üzerinde şüphe uyandıran tüm unsur ve uygulamaları, Cumhuriyetimizin yeni yüzyılıyla birlikte geride bırakmak;
- İfade ve düşünce özgürlüğünün Anayasal güvence altında tutulduğu, toplumun her kesiminin yargıya ve adalete güven duyduğu bir atmosferi yaratmaktır.

Ülkemizin içinden geçtiği zorlu dönemde, devlet kurumlarımıza düşen, sorunları Anayasa ve yasalarımız çerçevesinde çözmektir.

Sorunların nasıl çözüleceğiyle hepimizin uymak zorunda olduğu, Anayasamızda açık hükme bağlanmıştır. Siyaseten güven ve istikrar, hukuken güven ve istikrar; toplumun refahı ve huzuru için yaşamsal derecede önemlidir.

Kıymetli Misafirler, Değerli Dostlar;

AB ülkelerinde ortalama yüzde 7'lik bir asgari ücretli varken, ülkemizde kabaca her iki çalışandan biri asgari ücretle geçiniyor. Yaşanan refah kaybının yanı sıra son iki yıldır enflasyon-ücret sarmalına girmemiz de ne çalışanlarımız ne de iş dünyamız için fayda sağlıyor.

Alım gücünün maaş ile değil, katma değer ile arttığı bir ekonominin asgari ücret sorunu da yoktur. Yüksek katma değer üretmediğimiz her süreç, maalesef bizi asgari ücrete mecbur bırakıyor.

Burada esas sorun verimlilik düzeyimizdedir.

Verimlilik yaratmanın yolu, yüksek katma değerli üretimden geçmektedir. Yeni yüzyılımızda gerek sektörel gerekse ekonomide bu farkı yaratacak katalizör ise KOBİ'lerimizdir.

Yetkin, verimliliği yüksek ve katma değer yaratan KOBİ'ler istihdamın büyük bir bölümünü üstlenmelerine rağmen iş gücü verimliliğinde potansiyelin altında kalıyor. KOBİ'lerimizin nitelikli ve teknoloji destekli, yüksek katma değer yaratma kaslarını güçlendirmek gerekiyor.

Ekonomimizdeki verimlilik sorununu, Türkiye KOBİ Görünümü raporumuz ile gözler önüne sermiştik. 2010-2022 yılları arasında büyük işletmelerin ortalama iş gücü verimliliği, mikro işletmelerin yaklaşık 5,5; küçük işletmelerin ise yaklaşık 2,3 katı...

Bu oranlar AB ülkelerine göre çok yüksektir. AB ülkelerinde büyük işletmelerde verimliliğin, mikro işletmelere oranı 2 ila 3 kat; küçük işletmelere oranı ise yaklaşık 1 ila 1,5 kat arasında değişiyor.

Sadece KOBİ'ler değil, büyük firmalarımızın verimliliğinde de son 5 yılda yüzde 8'lik bir kayıp yaşandığı görülmektedir.

Önümüzdeki üç yılda, ihracat pazarlarımız emisyon sistemlerini uygulamaya alırken, "sıfır karbon ekonomisi" ve "hidrojen ekonomisi" ikinci yüzyılda, rekabetçiliğin belirleyici unsurları olacaktır.

Ülkemizin, yüksek teknoloji üreten bir ülke olmasını sağlayacak vizyon, Cumhuriyet'in ikinci yüzyılı için tasarlanan kalkınma amaçlı tüm stratejilerin ve hedeflerin merkezinde olmalıdır.

Türkiye, bütüncül bir teknoloji üretim merkezi haline gelmeli; kamu, özel sektör ve akademiyle birlikte, uçtan uca, adeta tek bir teknoparkmış gibi çalışılmalı, yenilikçilik, araştırma ve geliştirme kültürü ülkenin DNA'sına işlenmelidir.

Değerli Katılımcılar, Kıymetli Misafirler;

Cumhuriyet'in 100. yılında, geriye baktığımızda, kadınların ve gençlerin ekonomiye katılımının arzu ettiğimiz seviyede olmadığını görüyoruz.

Dijital Dönüşüme dijital ayak izimizi büyüterek, Yeşil Dönüşüme karbon ayak izimizi azaltarak, Toplumsal Dönüşüme de fırsat eşitliği temelinde, kadınların ve gençlerin ayak izlerinin güçlenmesiyle ulaşabiliriz.

Bugün ülkemizin gerek genç işsizlik gerekse de beyin göçünde geldiği nokta, gençliğin önündeki engeller olarak karşımızda duruyor. 2003-2015 arasında sabit bir hatta devam eden beyin göçünde, 2015'ten sonra ciddi bir artış yaşadık. Beyin gücümüzü, beyin göçünde kaybetmemeliyiz.

Analitik düşünebilen, dünyaya-bilime ve bilgiye açık nesiller yetiştirmek; çocuklar ve gençlerin önüne yeni hedefler, yeni fırsatlar, yeni ufuklar ve yeni umutlar inşa etmeliyiz.

Yaratıcı fikirlerin, girişimci ruh ve yenilikçiliğin ancak eleştirel düşüncenin hayata geçtiği toplumlarda ortaya çıkacağına inanıyoruz.

Ve bunun için de ezberci değil, özgürlükçü ve yenilikçi, teknolojiyle bütünleşik bir eğitim sistemi reformuna ihtiyacımız var.

İkinci yüzyılımızda, “Gençlik yoksa gelecek yok, eğitim yoksa verimlilik, refah ve kalkınma yok.”

Bu duygu ve düşünceler ile **15. Rekabet Kongresi**'nin düzenlenmesinde büyük emekleri olan **TÜRKONFED Başkan Yardımcımız ve SEDEFED Başkanımız Emine Erdem**'e ve **SEDEFED Yönetim Kurulu**'na şükranlarımı sunuyorum.

İkinci yüzyılımızı şekillendirecek değerli fikirlerini bizimle paylaşacak konuşmacılara, üye derneklerimize ve siz değerli dostlarımıza teşekkür ediyorum.

Sağlık ve sevgiyle kalın.